

The Effect of Teaching religious Lessons on Recognition, Faith, and Heart-Worship and Expectation of the Appearance of Imam Mahdi (PU) of Sixth Grade Female and Male Students

Hamidreza Alian ¹

Abstract

Preparing new students of the Islamic society with the culture of Mahdism and striving to realize a good life and divine proximity has always been of interest to our country's education and training. In this regard, we have investigated the effect of teaching Heavenly Gift Lessons on recognition, faith, and heart-wrenching belief and expectation of the appearance of Imam Mahdi (PU) of female (8) and male (10) sixth grade students of Doshahid Ismaili Elementary School in Kahrizak region in the academic year 1401-1402 using an applied-semi-experimental research method. Data collection tools Academic achievement test and a questionnaire with 13 questions, which were determined based on a five-point Likert scale, were administered as a pre-test and post-test after the sixth gift lesson training. Independent t-test showed that the cognition, heart beliefs and expectation of the emergence of students were significantly different with the sixth grade heavenly gift education and had an effect on the cognitions and tendencies of students. With the help of dependent groups t-test, the difference in components by gender was examined, and there was no significant difference in the cognition component, but in the components of faith and heart beliefs and expectation of the emergence, female students had obtained higher scores.

Keywords: Mahdism and expectation, heavenly gift, Hazrat Mahdi (PU), Mahdavi government

1. Master of Educational Technology(hamidalian70@gmail.com)

میزان تأثیر آموزش دروس هدیه آسمانی بر شناخت ایمانی و باور قلبی و انتظار ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دانش آموزان دختر و پسر پایه ششم*

حمیدرضا عالیان^۱

چکیده

آماده سازی نوآموزان جامعه اسلامی با فرهنگ مهدویت و تلاش برای تحقق حیات طیبه و قرب الهی، همواره مورد توجه تعلیم و تربیت کشورمان بوده است. در این جهت به بررسی میزان تأثیر آموزش دروس هدیه آسمانی بر شناخت، ایمانی و باور قلبی و انتظار ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دانش آموزان دختر (۸ نفر) و پسر (۱۰ نفر) پایه ششم دبستان دو شهید اسماعیلی منطقه کهریزک در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به شیوه پژوهش کاربردی نیمه آزمایشی پرداخته ایم. ابزارهای گردآوری اطلاعات آزمون پیشرفت تحصیلی و پرسشنامه با ۱۳ سؤال، که براساس مقیاس پنج درجه ای لیکرت تعیین شده بود به صورت پیش آزمون و پس آزمون بعد از آموزش های دروس هدیه ششم برگزار گردید. آزمون تی مستقل نشان داد شناخت، باورهای قلبی و انتظار ظهور دانش آموزان با آموزش هدیه آسمانی پایه ششم تفاوت معنی داری داشته و باعث اثربخشی در شناخت ها و گرایش های دانش آموزان شده بود. با کمک آزمون تی گروه های وابسته تفاوت مؤلفه ها را در جنسیت مورد بررسی قرار گرفت که در مؤلفه شناخت تفاوت معنی دار نبوده اما در مؤلفه های ایمان و باورهای قلبی و انتظار ظهور دانش آموزان دختر نمرات بالاتری را کسب کرده بودند.

واژگان کلیدی

مهدویت و انتظار، هدیه آسمانی، حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، حکومت مهدوی.

مقدمه

اعتقاد به مهدویت و ظهور منجی موعود و مصلح زمان به عنوان غایت و نهایت

* تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۳/۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۵/۸
۱. کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی (hamidalian70@gmail.com).

زندگی بشر، در مکتب تشیع اهمیت ویژه‌ای دارد و به لحاظ ریشه داشتن در مبانی اعتقادی و عملی شیعیان، دارای نقشی مهم در همه ابعاد زندگی آنهاست و به جرأت بیشترین تجربه‌های معنوی، عرفانی و اخلاقی در تاریخ شیعه مرهون فرهنگ مهدوی و فرهنگ حسینی است (صمدی، ۱۳۸۸).

زمینه‌سازی ظهور یعنی آماده کردن جامعه متناسب با شرایط و مقتضیات فرهنگ و ارزش‌های دینی و توحیدی برای ظهور منجی بشر است. از این رو توجه به نقش انسان و نیروسازی، امری مهم و حیاتی است؛ زیرا اراده و محتوای باطنی، انسان علت العلل تمامی تغییر و تحولات اجتماعی است. نیروسازی و تربیت منتظران کارآمد و مسئول، محوری‌ترین عامل در زمینه‌سازی ظهور است. آمادگی جامعه برای ظهور حکومت مهدوی، نیازمند جلب نیرو و تعلیم و تربیت آنهاست (موسوی، ۱۳۸۸).

رویکرد تربیت مهدوی مبتنی بر آماده‌سازی، دلالت‌های متعددی برای برنامه‌های آموزشی تربیتی و درسی به ویژه برنامه درسی تربیت دینی دارد به طوری که برنامه‌ها باید بتواند ضمن انتقال دانش تقویت نگرش و توسعه رفتارهای عملی و آمادگی‌های فردی و اجتماعی، افراد زمینه تحقق اهداف تربیت مهدوی و آرمان‌های فلسفه انتظار و آمادگی را افزایش دهد (مرزوقی، ۱۳۸۷؛ پهلوان، ۱۳۸۲). بنابراین می‌توان گفت مهدویت و انتظار با توجه به ابعاد شخصیت آدمی و حوزه‌های سه‌گانه (بینش، گرایش و رفتار) اثرگذاری تربیتی و یادگیری و دلالت‌های تربیتی گوناگون و محورها و شاخص‌های تربیتی و همچنین سبک زندگی منتظران، براساس منبع نجم که در پژوهش بهره گرفته می‌شود عبارتند از:

الف) محورشناختی (انتظار معرفت و نگرش امیدوارانه): تقویت و استحکام اعتقاد نظری و در آن اعتقاد عملی به توحید و عدل شناخت و معرفت درباره خدا و برنامه‌های تربیتی او و نیز شناخت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و اقدامات ایشان بینش صحیح درباره انسان و زندگی و وظایف او در دنیا و عمل کردن براساس آن داشتن تفکر و روحیه ظلم‌ستیزی و عدالت‌خواهی، داشتن تفکر مثبت و امیدوارانه در رویارویی با مشکلات و سختی‌های دوران غیبت داشتن فکری خلاق و جست‌وجوگر برای یافتن راه‌حل‌های مشکلات آن زمان به عنوان مثال قرار دادن نماد برای انتظار و امید به منظور تکرار و یادآوری آن توجه به امام زنده و حاضر و اعتقاد و امید به هدایت و تربیت و یاری ایشان در زمینه‌های

مختلف علمی و معنوی زندگی، توجه به مصالح و فواید غیبت در تربیت، افراد توجه به توصیه و راهکارهای حضرت در زمان غیبت صغری و کبری از جمله توجه به سیره و سنت ائمه پیشین اطاعت از نواب عام استفاده از سخنان و توقیعات حضرت، تفکر در مورد آینده اهداف و تکالیف امیدواری ذهنی و تفکر مثبت درباره آینده و تحقق حکومت عدل جهانی و مدینه فاضله و تفکر و نظم بخشی به اهداف کوتاه مدت و بلندمدت برای رسیدن به مرتبه عالی انسانیت و کسب رضایت حضرت (نجم، ۱۳۹۶).

ب) محور عاطفی (انتظار محبت و شوق توجه): به حضرت در هر زمان از شوق و محبت احساس حضور مولا و مربی و مراقبت دائمی و همیشگی بر اعمال و رفتار به جهت نظارت دائمی ایشان داشتن شور و نشاط و سرزندگی به واسطه این اعتقاد و دوری از افسردگی و ناامیدی، اطاعت از فرمان‌های حضرت به دلیل محبت حقیقی به ایشان از جان گذشتگی و ایثار به دلیل عشق و علاقه به مولا و اهداف، ایشان وحدت و اتحاد مردم برای یاری دادن حضرت به دلیل علاقه به ایشان و اهداف عالی آن حضرت پیوند روحی و قلبی با امام و مربی کامل، عالم توجه و علقه به مکانه‌ای منتسب به حضرت و ادعیه منتسب به ایشان انجام دادن مستحبات و هدیه دادن ثواب اعمال مثل صدقه و حج از طرف ایشان (نجم، ۱۳۹۶).

ج) محور رفتاری (انتظار آمادگی و خودسازی): تلاش برای مهذب شدن و کسب فضائل اخلاقی صبر در برابر گناه و هوا و هوس صبر در برابر برخورد نامطلوب برادران و خواهران دینی صبر در برابر سختی به امید بهبود شرایط و فرارسیدن روزگار صلح و راحتی، ظلم و ستم، صبر در برابر غیبت امام و مولا، تلاش عملی برای منتظر واقعی و یار حضرت بودن در زمان ظهور، تکاپو و تلاش برای اصلاح اعمال به دلیل نظارت و آگاهی حضرت، زمینه سازی و مقدمه سازی فردی و اجتماعی برای تعجیل فرج عادل بودن در عمل به تکلیف و برخورد با دیگران، تقویت جنبه عبادی به وسیله ارتباط معنوی با حضرت و احساس حضور دائم، ایشان تلاش برای احیای حقوق رفته و اقامه عدل و کمک به دیگران امر به معروف و نهی از منکر برای اصلاح جامعه، خستگی ناپذیری در برابر امتحانات و دشواری‌های عصر غیبت و دلداری دادن به دیگر شیعیان و برنامه ریزی به منظور تحقق اهداف مورد نظر در راستای رسیدن به مقام منتظر حقیقی (نجم، ۱۳۹۶).

د) محور جنبشی (انتظار قیام و اصلاح): داشتن روحیه تعهد و مسئولیت پذیری، ایثار و

از خودگذشتگی برای استقرار عدالت و حکومت حضرت نپذیرفتن حکومت ظالم و ایستادگی در برابر آن تلاش برای اصلاح و تحول در جامعه و ایجاد عدالت به منظور زمینه سازی برای قیام و اصلاحات، حضرت داشتن روحیه شهادت طلبی و در رکاب حضرت بودن، داشتن وحدت و اتحاد برای یاری دادن حضرت یا حکومت اسلامی در زمان غیبت از طریق جنبش های مردمی (نجم، ۱۳۹۶).

معلمان این ارزش ها و آرمان ها را به دانش آموزان القا می کنند؛ زیرا مهم ترین و کارسازترین عنصر شکل دهی نسل جدید بعد از والدین شخصیت و منش معلمان است. به طور کلی، معلم عنصری موثر در پایدارسازی بنیادهای تعلیم و تربیت دانش آموزان است. پس تربیت یافتگان نظام های آموزش و پرورش خود، بازتابی از همه دریافت های رسمی و غیررسمی کارگزاران آن نظام هستند. تربیت دوران خردسالی، به تدریج قلب و ذهن کودکان را به شکل دلخواه مربیان و معلمان در می آورد و از آن پس، هیچ کس را یارای رهایی از آموخته های پیشین نیست (شفعی، ۱۳۸۶).

در راستای شکل گیری تربیت مهدوی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش چنین آمده است: ۱. آموزه های قرآن کریم نقش معنوی اسوه ای هدایتی و تربیتی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، حضرت فاطمه زهراء علیها السلام و ائمه معصومین علیهم السلام به ویژه امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و ولایت مداری در تمام ساحت ها برای تحقق جامعه عدل جهانی جامعه مهدوی (گزاره ۱)؛ ۲. آموزه های بنیادین مهدویت و انتظار که رمز هویت اسلام ناب و عامل حیات و بقای آن در عصر غیبت است به عنوان مهم ترین رسالت منتظران در عصر غیبت می باشد (گزاره ۲)؛ ۳. وطن دوستی و افتخار به ارزش های اصیل و ماندگار اسلامی - ایرانی و اهتمام به برپایی جامعه مهدوی (گزاره ۲۰) (سند تحول، فصل دوم بخش بیانیه ارزش ها).

در متن سند تحول بنیادین آموزش و پرورش صراحتاً به برخی اصول، مبانی و اهداف در زمینه تربیتی مهدوی فراگیران و انتقال آموزه های مهدویت، ترویج فرهنگ انتظار ظهور، معیار حیات طبیعه و ایجاد جامعه زمینه ساز ظهور پرداخته شده است.

بنابراین مهم ترین رکن زمینه سازی ظهور و تغییر جامعه به سمت آمادگی برای حضور حجت خدا، توجه به عوامل فرهنگی و اهتمام به رشد، توسعه و ارتقای شخصیت انسان ها و پرورش کمالات انسانی است که در پرتوی گزینش ایده آل برتر از راه تعلیمی و تربیت امکان پذیر است. شهید صدر می نویسد:

همه می دانند حضرت مهدی (عج) کارش محدود به یک منطقه و یک بخش از جهان نیست و بایستی همه بشر را از تاریکی ستم به روشنایی عدل، رهنمون گردد. برای اجرای چنین تحول بزرگی تنها وجود رهبر صالح کافی نیست، وگرنه در همان زمان پیامبر (ص) این شرط وجود داشت. پس این تحول بزرگ فضای منتسب جهانی می طلبد که همه زمینه ای خارجی لازم برای انقلاب عمومی در آن وجود داشته باشد (شفیعی، ۱۳۸۸).

در این راستا پژوهش های متعددی انجام شده است که به بررسی آنها پرداخته ایم: جلالی (۱۴۰۱) با پژوهش بررسی طرز تلقی و میزان شناخت دانش آموزان دختر پایه پنجم و ششم ابتدائی نسبت به امام زمان (عج) و مسئله غیبت و ظهور ایشان با روش تحقیق توصیفی و ابزار پرسشنامه محقق ساخته به این موارد دست یافتند. نتیجه پژوهش آن شد که نیمی از دانش آموزان مورد آزمایش اطلاعاتی محدود درباره شناسنامه حضرت دارند و بیش از ۸۰ درصد دانش آموزان نسبت به مسئله علل غیبت اطلاعی ندارند و یا دچار بدفهمی هستند؛ همین طور بیش از ۸۰ درصد دانش آموزان نسبت به اتفاقات پس از ظهور آگاهی دارند که بنابر سن آنها قابل قبول است. نسبت به مسئله وظایف منتظران، شاهد آگاهی نسبی بیش از ۸۵ درصد دانش آموزان هستیم.

سلیمان پور و همکاران (۱۴۰۰) در شهر بجنورد در بررسی تأثیر آموزش دوره سبک زندگی منتظرانه بر فرهنگ اعتقاد به مهدویت دانش آموزان دوره ابتدایی دانش آموزان بجنورد با ابزار پرسشنامه با جامعه آماری ۶۰ نفر و روش پژوهش توصیفی و آزمایش به این نتیجه رسیدند که آموزش گروهی دوره سبک زندگی منتظرانه بر ابعاد انتظار ظهور، ایمان و باور قلبی و فلسفه غیبت، از مؤلفه های مقیاس فرهنگ مهدویت تأثیرگذار؛ اما بر مؤلفه های شناخت و آگاهی به فلسفه ظهور در دانش آموزان اثرگذار نبوده است. یافته های این مطالعه نشان می دهد که آموزش دوره سبک زندگی منتظرانه در افزایش فرهنگ اعتقادی به مهدویت دانش آموزان می تواند تأثیرگذار باشد و آموزش های مستقیم این دوره، در کنار دیگر شیوه های تربیتی توصیه می گردد.

نتایج زروندی و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد وضعیف مؤلفه های فرهنگ انتظار (میزان ایمان و باور قلبی به حضرت مهدی (عج)، میزان آگاهی به فلسفه غیبت و میزان آگاهی به فلسفه ظهور)، در میان دانش آموزان پسر مدارس راهنمایی ناحیه ۴ شهر شیراز در حد

متوسط بوده است.

غفاری ایرانی (۱۳۹۲) نشان داد که درباره شناخت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بیشتر دانش آموزان پرسش‌ها، پاسخ‌های درست داده‌اند.

سعدی پور و همکاران (۱۳۹۴) دریافتند که آموزش معارف مهدوی بر بهزیستی روان‌شناختی تأثیر مثبت داشته؛ ولی آموزش معارف مهدوی تأثیری بر جهت‌گیری زندگی دانش‌آموزان نداشته است.

مبحث امامت به عنوان یکی از اصول دینی شیعیان در دوره دوم ابتدایی، پایه ششم در درس هدیه آسمانی پرداخته شده است؛ در این راستا به زندگینامه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، غیبت آن حضرت و جانشین بر حق ایشان (ولایت فقیه) پرداخته شده است. در این پژوهش قصد داریم میزان تأثیر آموزش دروس هدیه آسمانی بر شناخت، ایمانی و باور قلبی و انتظار ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دانش‌آموزان دختر و پسر دبستان دوشهید اسماعیلی منطقه کهریزک را بررسی کنیم بدین ترتیب فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

فرضیه ۱: مباحث دروس هدیه آسمانی ششم بر شناخت ایمانی و باور قلبی و انتظار ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد.
فرضیه ۲: بین شناخت، باور قلبی و انتظار ظهور دختران و پسران تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر با توجه به اهداف پژوهش، جزء پژوهش‌های کاربردی می‌باشد. از منظر نحوه گردآوری داده‌ها در مجموعه پژوهش‌های نیمه آزمایشی با پیش‌آزمون و پس‌آزمون است. جامعه آماری پژوهش، دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی مدرسه دوشهید اسماعیلی (مختلط) منطقه روستایی آموزش و پرورش منطقه کهریزک که در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۱ می‌باشند با جامعه آماری ۱۸ نفر انتخاب شده‌اند.

جدول ۱. اطلاعات توصیفی آزمودنی‌ها

جنسیت	تعداد	درصد
پسر	۱۰	۵۶
دختر	۸	۴۴

ابزار گردآوری اطلاعات برای بررسی مؤلفه شناخت مهدی (عج) (سنجش یادگیری دانش‌آموزان)، آزمون برگرفته از پژوهش یزدخواستی و همکارانش (۱۳۹۱) می‌باشد که ملاک سنجش، نمره‌گذاری سؤالات از صفر تا ده بود میزان اطلاعات دانش‌آموزان درباره شناخت امام زمان (عج) را می‌سنجید. هر پرسش دارای چهار گزینه با یک گزینه صحیح بود. بنابراین به پاسخ صحیح، امتیاز یک و به پاسخ اشتباه امتیاز صفر داده می‌شود. ملاک سنجش مؤلفه‌های ایمانی و باور قلبی و انتظار ظهور حضرت مهدی (عج) پرسشنامه با ۱۳ سؤال که براساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) بود که دانش‌آموزان درک خود را نسبت به فرهنگ مهدویت از یک تا پنج بیان می‌کردند. این پرسشنامه برگرفته از پرسشنامه مهدویت (حسین‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸) است.

پایایی پرسش‌نامه از طریق ضریب آقای کرانباخ ۰.۸۳٪ برآورد گردید که در سطح آلفای ۱٪ معنادار بوده و حاکی از پایایی بالای ابزار اندازه‌گیری است. تجزیه و تحلیل داده‌های در سطح استنباطی آزمون تی گروه‌های وابسته و آزمون تی گروه‌های مستقل با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS انجام شد.

بحث درباره یافته‌ها

فرضیه ۱: مباحث دروس هدیه آسمانی ششم بر شناخت ایمانی و باور قلبی و انتظار ظهور حضرت مهدی (عج) دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۲. آمار توصیفی مؤلفه شناخت

Paired Samples Statistics				
	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 پیش آزمون	4.7778	18	1.35280	.31886
پس آزمون	6.2222	18	1.43714	.33874

جدول ۳. آمار تی گروه‌های مستقل مؤلفه شناخت

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	مؤلفه شناخت	-1.44444	1.68810	.39789	2.28392	-6.0497	-3.630	17	.002

جدول ۳ نشان می‌دهد مقدار آماری t محاسبه شده برابر $۳/۶۳۰$ - با درجه آزادی ۱۷ از مقدار جدول بزرگ‌تر می‌باشد. بنابراین بین میانگین پیش آزمون ($۴/۷۷$) و میانگین پس آزمون ($۶/۲۲$) رابطه معنی‌داری وجود دارد. با توجه به جدول ۲ و افزایش میانگین در پس آزمون دروس هدیه باعث اثربخشی در شناخت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف شده است.

جدول ۴. آمار توصیفی مؤلفه ایمان و باور قلبی و انتظار ظهور

Paired Samples Statistics					
		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 2	پیش آزمون	26.6667	18	1.60880	.37920
	پس آزمون	30.2222	18	2.55655	.60258
Pair 3	پیش آزمون	18.4444	18	1.82216	.42949
	پس آزمون	25.7222	18	2.69652	.63558

جدول ۵. آمار تی گروه‌های مستقل

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 2	مؤلفه ایمان قلبی	3.55556	2.93503	.69179	-5.01511	-2.09600	-5.140	17	.000
Pair 3	مؤلفه انتظار ظهور	7.27778	2.98635	.70389	-8.76286	-5.79270	10.339	17	.000

جدول ۵ مقدار آماری t مؤلفه‌های ایمان قلبی و انتظار ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف به ترتیب $۵/۱۴۰$ - و $۱۰/۳۳۹$ نشان می‌دهد که با درجه آزادی ۱۷ از مقدار جدول بیشتر می‌باشد و نشان‌دهنده معنی‌دار بودن آموزش‌های کتاب هدیه آسمانی پایه ششم است. اختلاف میانگین ۴ نمره‌ای مؤلفه باور و ایمان قلبی به امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف اثربخشی آموزش‌ها را نمایش می‌دهد؛ جدول ۴ نشان می‌دهد در مؤلفه انتظار ظهور مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف میانگین ۱۸/۴۴ پیش آزمون و میانگین ۲۵/۷۲ پس آزمون گویای اثربخشی بر مؤلفه‌های

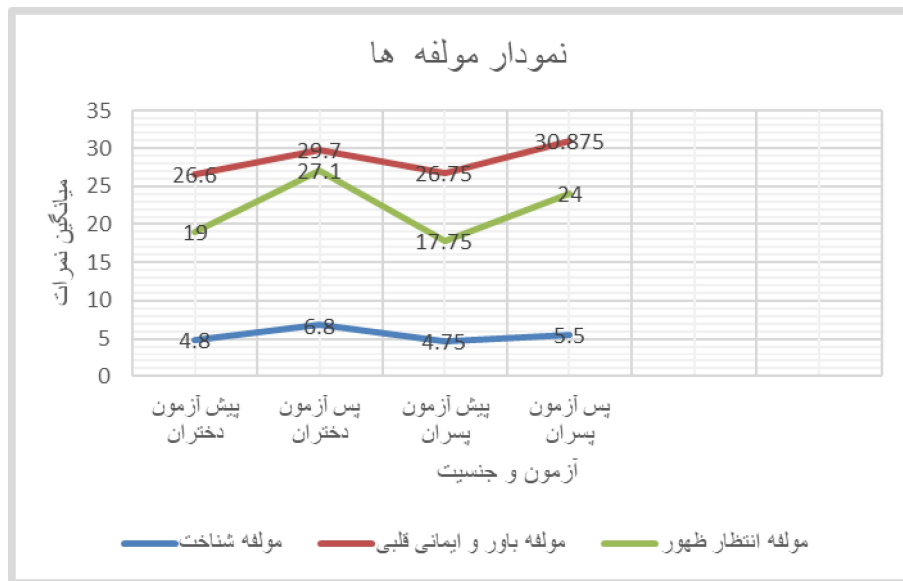
انتظار در دانش آموزان است. بین شناخت و باور قلبی دختران و پسران تفاوت معنی داری وجود دارد.

در این سؤال به دنبال بررسی مؤلفه شناخت و باور قلبی بر جنسیت دانش آموزان هستیم. جدول ۶ نشان می دهد بین جنسیت و مؤلفه شناخت امام زمان (عج) تفاوت معنی داری وجود ندارد. اما بین جنسیت و مؤلفه های ایمان قلبی و انتظار ظهور امام تفاوت معنی دار است.

فرضیه ۲: بین شناخت، باور قلبی و انتظار ظهور دختران و پسران تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول ۶. آمار گروهی جنسیت و آزمون ها

مؤلفه ها	آزمون ها	جنسیت	Group Statistics			
			N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
شناخت	پیش آزمون	دختران	10	4.8000	1.47573	.46667
		پسران	8	4.7500	1.28174	.45316
	پس آزمون	دختران	10	6.8000	1.39841	.44222
		پسران	8	5.5000	1.19523	.42258
انتظار ظهور	پیش آزمون	دختران	10	26.6000	1.71270	.54160
		پسران	8	26.7500	1.58114	.55902
	پس آزمون	دختران	10	29.7000	2.21359	.70000
		پسران	8	30.8750	2.94897	1.04262
ایمان و باور قلبی	پیش آزمون	دختران	10	19.0000	1.41421	.44721
		پسران	8	17.7500	2.12132	.75000
	پس آزمون	دختران	10	27.1000	2.33095	.73711
		پسران	10	27.1000	2.33095	.73711

شکل ۱ مقایسه میانگین مؤلفه ها

نمودار ۱ نشان می دهد دانش آموزان دختر در مؤلفه های باور قلبی و انتظار ظهور بالاترین میانگین را گرفته اند و نشان دهنده برتری دختران در این زمینه نسبت به پسران است. اما در مؤلفه شناخت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف با این که میانگین دختران بالاتر است اما با توجه به جدول ۶ این تفاوت معنی دار نیست.

نتیجه گیری

آماده سازی جامعه برای ظهور مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف نیازمند تربیت نیروهای کارآمد و متعهد است و این امر جز در سایه تعلیم و تربیت درست به دست نمی آید. یکی از نهادهای مهمی که در این راستا نقش مهمی ایفا می کند. آموزش و پرورش است؛ زیرا مخاطب آن، دانش آموزان امروزی که تربیت آنها مهدوی باشد. جامعه زمینه ساز ظهور را در فرای روضه رقم می زنند.

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان تأثیر آموزش دروس هدیه آسمانی بر شناخت ایمانی و باور قلبی و انتظار ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دانش آموزان دختر و پسر پایه ششم دبستان دوشهید اسماعیلی منطقه کهریزک انجام شد و یافته های نشان می دهد:

فرضیه ۱: مباحث دروس هدیه آسمانی ششم بر شناخت ایمانی و باور قلبی و انتظار

ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد.

با بررسی داده‌های آماری و آزمون t استفاده شده نشان می‌دهد آموزش دروس هدیه آسمانی (امامت) بر شناخت، ایمانی و باور قلبی و انتظار ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) دانش آموزان تأثیر گذاشته و باعث افزایش دانش (مؤلفه شناخت) آنها نسبت به امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و ایمان و باور قلبی آنها قوت داده است و در مؤلفه ویژگی‌ها و افراد منتظر (مؤلفه انتظار ظهور) را درک کرده و آنها را به کار می‌گیرند.

نتایج پژوهش با یافته‌های پیشین چون جلالی (۱۴۰۱)، سلیمان پور و همکاران (۱۴۰۰)، سعدی پور و همکاران (۱۳۹۴) و نتایج زروندی و همکاران (۱۳۹۴)، زروندی و همکاران (۱۳۹۴) و غفاری ایرانی (۱۳۹۲) بررسی شد. این نتایج و یافته‌های پژوهش حاضر را می‌توان این گونه تبیین نمود که فراگیران در یک جامعه اسلامی و با فرهنگ و تربیت اسلامی، شناخت و آگاهی و باور قلبی خود از ظهور را از طریق تربیت رسمی به آنها منتقل می‌شود را کسب کرده و تأثیرگذاری به سزایی بر معنویات مهدوی آنها دارد.

فرضیه ۲: بین شناخت و باور قلبی و انتظار ظهور دختران و پسران تفاوت معنی داری وجود دارد.

داده‌ها با کمک آزمون‌های آماری نشان می‌دهد بین شناخت دانش آموزان دختر و پسر نسبت به امام تفاوت معنی داری وجود ندارد اما دختران توانسته‌اند با افزایش میانگین نمرات خود در پس آزمون در مؤلفه‌های باور قلبی و انتظار ظهور نسبت به پسران پیشی بگیرند. یافته‌های با نتایج پژوهش‌های سعدی پور و همکاران (۱۳۹۴) و نتایج زروندی و همکاران (۱۳۹۴) همسو بوده است.

اعتقاد به مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تنها یک باور اسلامی با رنگ خاص دینی نیست. بلکه افزون بر آن عنوانی بر خواسته‌ها و آرزوهای همه انسان‌ها با مذاهب گوناگون و نیز بازده الهام فطری مردم است. انسان‌ها با همه اختلاف‌های شان در عقیده و مذهب، دریافته‌اند که برای انسانیت در روی زمین، روزی موعود خواهد آمد. اما تربیت فرد و افراد صالح از وظایف ما در دوران غیبت است.

با توجه به مطالب ارائه شده پیشنهاد می‌شود:

آموزش و پرورش برای نهادینه‌سازی فرهنگ انتظار و درونی‌سازی این مفاهیم باید از

روشه‌ای متنوع و موثر مبتنی بر اصول دینی و روان‌شناختی بهره‌گیرد. یکی از راهکارها، برگزاری جلسات مذهبی و برنامه‌های فرهنگی مانند مسابقات مطالعات و کتاب‌خوانی با مفاهیم مرتبط و مناسب سن دانش‌آموزان دوره ابتدایی می‌باشد.

استفاده از ارکان تربیت در نظام آموزش و پرورش اولیا و سایر ارگان‌های مرتبط در جهت حمایت‌های مادی و معنوی و بررسی تأثیر این ارگان‌ها بر آماده‌سازی دانش‌آموزان مهدوی نیز قابل پژوهش و بررسی است.

برگزاری جلسات ضمن خدمت و کارگاه‌ها آموزشی برای کادر مدیریتی و آموزشی مدارس جهت آشنایی با جامعه صالح و امام زمانی و روش‌های تدریس نوین مباحث معنوی در کلاس درس کمک‌کننده می‌باشد.

بررسی کتاب‌های درسی و تلفیق انتظار موعود در دروس مختلف به گونه‌ای که دانش‌آموزان در هر کلاس و درسی یاد و انتظار امام خود را حس کرده و آرزو کنند.

منابع

۱. پهلوان، منصور (۱۳۸۲ش)، «بایسته‌های پژوهشی در مسئله مهدویت»، *مجله سفینه*، شماره ۱۲.
۲. جلالی، مریم (۱۴۰۱ش)، «بررسی طرز و میزان شناخت دانش‌آموزان دختر پایه پنجم و ششم ابتدایی نسبت به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و مسئله غیبت و ظهور ایشان (مطالعات موردی: شهرستان فومن)»، *مجله پژوهش و مطالعات علوم اسلامی*، سال چهارم، شماره ۳۵.
۳. حسین‌زاده، اکرم؛ تقی‌زاده، محمد احسان؛ همایی، رضا (۱۳۸۸ش)، «بررسی باور مهدویت در میان جوانان تهرانی»، *فصل‌نامه مشرق موعود*، سال سوم، شماره ۱۲.
۴. زروندی، نفیسه؛ زروندی، جواد؛ خنیفر، حسین (۱۳۹۴ش)، «تحلیل دینی بر فرهنگ انتظار در جامعه زمینه ساز ظهور (بررسی موردی در میان دانش‌آموزان پسر مدارس راهنمایی ناحیه ۴ شهر شیراز)»، *فصل‌نامه مشرق موعود*، سال نهم، شماره ۳۵.
۵. سعدی‌پور، اسماعیل؛ دلاور، علی؛ چیناوی، علی؛ سلم‌آبادی، مجتبی (۱۳۹۴ش)،

- «اثر بخشی آموزش معارف مهدوی بر بهزیستی روان شناختی و جهت گیری زندگی»، دین و سلامت، سال سوم، شماره ۳.
۶. سلیمان پور، عمران؛ قلی پور، مریم؛ سیاح، مجتبی (۱۴۰۰ش)، «بررسی تأثیر آموزش دوره سبک زندگی منتظرانه بر فرهنگ اعتقاد به مهدویت دانش آموزان دوره ابتدایی دانش آموزان بجنورد»، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، شماره ۵۲.
۷. شفیعی سروستانی، اسماعیل (۱۳۸۶ش)، «امور پرورشی، نسل نو و فرهنگ انتظار»، ماهنامه موعود، شماره ۷۵.
۸. صدر، سید محمد باقر (۱۳۸۸ش)، رهبری بر فراز قرون، ترجمه: مصطفی شفیعی، تهران: نشر موعود عصر.
۹. صمدی، قنبر علی (۱۳۸۸ش)، «آموزه انتظار و زمینه سازی ظهور»، مجموعه آثار پنجمین همایش بین المللی دکتر مهدویت، قم: مؤسسه آینده روشن.
۱۰. مرزوقی، رحمت الله (۱۳۸۷ش)، «سیمای مهدویت در برنامه های آموزشی مدارس: رویکردی به فلسفه تربیتی انتظار»، دوفصلنامه علمی پژوهشی تربیت اسلامی، سال سوم، شماره ۷.
۱۱. موسوی، سید مهدی (۱۳۸۸ش)، «مدرسه مهدوی؛ درآمدی بر فلسفه و نظام آموزش و پرورش زمینه ساز»، فصلنامه علمی پژوهشی موعود، سال سوم، شماره ۱۰.
۱۲. نجم، نجمه (۱۳۹۶ش)، آثار تربیتی اعتقاد به مهدویت، قم: مرکز تخصصی مهدویت.
۱۳. یزدخواستی، علی؛ امینی، محمد؛ رحیمی، محمد؛ غفاری ایرانی، ساره (۱۳۹۱ش)، «بررسی وضعیت فرهنگ مهدویت بین دانش آموزان دوره متوسطه شهر قم»، فصلنامه مشرق موعود، سال ششم، شماره ۲۳.